

havochvatten@havochvatten.se

Ändrade föreskrifter för havsmiljön, HVMFS 2012:18, gällande miljökvalitetsnormer

Diarienummer 2024–003251.

Sammanfattning

Utformningen och tillämpningen av miljökvalitetsnormer har stor betydelse för Svenskt Vattens medlemmars möjlighet att bedriva sin verksamhet. Miljökvalitetsnormerna påverkar bland annat vilka villkor som sätts i miljötillstånd och därmed i förlängningen hur höga kostnader de fastighetsägare som ingår i VA-kollektivet behöver betala för rening av avloppsvatten.

Svenskt Vatten anser att det är bra att Havs- och vattenmyndigheten i sitt förslag till nya föreskrifter för havsmiljön uppdaterar föreskrifterna och stärker förutsättningarna för det åtgärdsarbete som krävs för att god miljöstatus ska nås.

Vi anser dock att förslaget behöver förtydligas i vissa delar. Vidare är det mycket viktigt att förslaget innehåller analys av vilka konsekvenser ändringarna får för tillämpningen av det nya avloppsdirektivet,¹ samt om och i så fall hur förslaget innebär en skärpning i kraven på rening för svenska reningsverk. I nuläget är konsekvenserna av de föreslagna ändringarna inte tillräckligt beskrivna.

Bakgrund

I föreskrifter för havsmiljön, HVMFS 2012:18, fastställer Havs- och vattenmyndigheten vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. Föreskrifterna är en del av genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv², som sedan 2010 är införlivat i svensk lagstiftning via havsmiljöförordningen (2010:1341). De centrala delarna i föreskrifterna är att dels fastställa vad som kännetecknar god miljöstatus (bilaga 2), dels ta fram miljökvalitetsnormer (MKN) (bilaga 3) som innebär att en god miljöstatus kan nås. Föreskrifterna ska enligt havsmiljöförordningen uppdateras inom varje

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/3019 av den 27 november 2024 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning)

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi)

Svenskt Vatten är branschorganisationen för landets viktigaste livsmedelsproducenter och miljövårdsföretag – VA-organisationerna. Vår vision är att Sverige ska ha rent dricksvatten, friska sjöar och hav. Vi företräder alla 290 kommuners VA-organisationer. De förser 9,5 miljoner människor med rent vatten varje dag, året om.

sexårig förvaltningsperiod. Bilaga 3 i föreskrifterna innehåller miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön med tillhörande indikatorer.

Havs- och vattenmyndigheten har nu skickat ut en remiss som främst avser förslag på ändringar i föreskrifterna i bilaga 3. Ändringarna syftar enligt remissen till att tydliggöra kraven för de aktörer vars verksamhet kan bidra till att målet om god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen inte uppnås. Syftet är också att åtgärda delar av den kritik som framförts av EU-kommissionen mot Sverige. Enligt EU-kommissionen går Sveriges miljö kvalitetsnormer med indikatorer idag i för hög grad att likställa med definitionerna av god miljöstatus (bilaga 2). Översynen ska säkerställa att normerna möter de belastningar som i bedömningen av havsmiljöns tillstånd identifierats bidra till att god miljöstatus inte nås eller kan upprätthållas.

Genom de föreslagna ändringarna kommer antalet miljö kvalitetsnormer för havsmiljön ändras från 11 till 14. Antalet indikatorer som används för att bedöma om normerna följs ändras från 18 till 24. Ytterligare ändringar har också genomförts i befintliga normer och indikatorer för att klargöra normernas syfte och stärka deras tillämpning i praktiken.

Syftet med föreslagna ändringar är även att stärka förutsättningarna för det åtgärdsarbete som krävs för att god miljöstatus ska nås, bland annat genom att underlätta arbetet med miljö kvalitetsnormernas tillämpning i tillståndsärenden. Ytterligare skäl för uppdateringen är att ett antal indikatorer som tidigare inte har fungerat nu är färdigutvecklade och därmed tillämpbara, att nya indikatorer utvecklats för att fylla tidigare luckor i föreskrifterna samt att tröskelvärden justerats.

Svenskt Vattens synpunkter

Miljö kvalitetsnormerna påverkar tillstånd för avloppsreningsverk

Svenskt Vatten är branschorganisation för de svenska VA-huvudmännen, som bland annat driver avloppsreningsverk. Avloppsreningsverken ska följa ett antal regelverk, exempelvis Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2016:6 om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse. I ett miljö tillstånd kan i vissa fall skärpta utsläppskrav ställas på ett reningsverk, exempelvis om kväverening i ett reningsverk som betjänar en tätort med färre än 10 000 pe, behövs i syfte att följa en miljö kvalitetsnorm. Hur miljö kvalitetsnormer sätts har därför stor betydelse för våra medlemmars möjlighet att bedriva sin verksamhet.

Övergripande synpunkter

Svenskt Vatten anser att det är bra att Havs- och vattenmyndigheten i sitt förslag till nya föreskrifter för havsmiljön uppdaterar föreskrifterna och stärker förutsättningarna för det åtgärdsarbete som krävs för att god miljöstatus ska nås. Vi håller med om att det behöver bli lättare att tillämpa miljö kvalitetsnormerna i tillståndsärenden. Vi anser dock att förslaget behöver bli tydligare i vissa delar, exempelvis vad gäller vilken aktör som vissa föreskrifter vänder sig till. Vidare behöver konsekvensanalysen förbättras. Det är i nuläget otydligt hur förslaget förhåller sig till det nya avloppsdirektivet och om och i så fall hur förslaget innebär en skärpning i kraven på rening för svenska reningsverk. Konsekvenserna av de föreslagna ändringarna måste beskrivas. I nuläget saknas en sådan analys helt för vissa delar av förslaget.

Synpunkter på bilaga 3, del A Miljökvalitetsnormer

Enligt förslaget ska den nuvarande skrivningen i miljökvalitetsnormen A.1 ändras från *”tillförsel av näringsämnen från mänsklig verksamhet ska minska tills den inte orsakar koncentrationer av kväve och fosfor i havsmiljön som förhindrar att god miljöstatus uppnås”* till *”tillförsel av näringsämnen ska minska tills den inte orsakar koncentrationer av kväve och fosfor i havsmiljön som förhindrar att god miljöstatus upprätthålls eller nås.”*

Svenskt Vatten anser att den föreslagna lydelsen är otydlig. För att göra föreskriften tydligare vore det lämpligt att ändra formuleringen till *”tillförsel av näringsämnen ska minska till en nivå där den inte orsakar koncentrationer som..”*.

Vidare är den rättsliga effekten oklar och det framgår inte om vissa ändringar av bestämmelsen innebär någon ändring i sak. Genom att stryka skrivningen om att normen avser näringsämnen från mänsklig verksamhet kan den i praktiken omfatta även näringsämnen från naturen. Det framgår inte om och i så fall hur det är tänkt att belastningen från naturen ska minska eller hur den ska påverka bedömningen av mänsklig verksamhet. Innebär normens nya lydelse även att god miljöstatus ska upprätthållas, det vill säga ett försämringsförbud? Hur förhåller bestämmelsen sig i så fall till Sveriges undantag enligt havsmiljödirektivet³? Enligt 29 § 4 havsmiljöförordningen (2010:1341) kan undantag göras om god miljöstatus inte kan uppnås på grund av naturliga förhållanden som inte tillåter en snar förbättring. Om det nya förslaget innebär att undantaget inte längre får genomslag bör Havs- och vattenmyndigheten inte införa föreskriften utan att först fråga regeringen om det är lämpligt.

Svenskt Vatten anser att konsekvensutredningen måste kompletteras i den här delen så det faktiskt framgår vad förslaget innebär rättsligt och praktiskt, vad som utgör ändringar i sak och vilka konsekvenser det kan få för verksamheter i Sverige. Sverige upprätthåller redan HELCOMs⁴ krav vad gäller tillförsel av kväve från land till hav. Det är därför svårt att se att det finns grund för skärpta krav.

Synpunkter på bilaga 3 del B, Indikatorer för att bedöma miljökvalitetsnormerna

Havs- och vattenmyndigheten föreslår också ändringar i Bilaga 3, del B Indikatorer för att bedöma miljökvalitetsnormerna. Ändringarna avser punkten A. *Tillförsel av näringsämnen och organiskt material (HVMFS 2018:18)*

I punkten A.1.1 *Tillförsel av kväve och fosfor* (s. 19 i remissen) ska det enligt förslaget skapas en prognos enligt vissa närmare angivna beräkningsgrunder. Det framgår dock inte vem som ska utföra prognosen. Med den nuvarande formuleringen är det därmed inte tydligt vem föreskriften vänder sig till och/eller bär det rättsliga ansvaret. Vi bedömer att den bör förtydligas så det blir tydligt vem som förpliktelsen riktar sig till.

---

³ Ramdirektiv om en marin strategi, 2008/56/EG

⁴ Jfr. HELCOM:s strategi *The Baltic Sea Action Plan* (BSAP), som antogs 2007 och uppdaterades 2021

Vi tar i övrigt inte ställning till promemorian.

Pär Dalhielm

VD

Svenskt Vatten AB

Lina Österberg

Senior miljöjurist